

Hausjärven Hikiän ja kirkonkylän osayleiskaava-alueen liito-oravaselvitys 2010

Jussi Mäkinen
26.5.2010

Johdanto

Tässä raportissa esitetään Hausjärven Hikiän – kirkonkylän osayleiskaava-alueelta keväällä 2010 löytyneet liito-oravareviirit. Selvityksen kohteiden valinta perustuu osayleiskaavan luontoselvityksen yhteydessä teetettyyn liito-oravalle sopivien elinympäristöjen esiselvitykseen (Faunatica 2009). Tuossa esiselvityksessä kaava-alue kierrettiin lävitse 17.7.-11.8.2009 ja liito-oravalle soveltuvat kuusikot ja sekametsät merkittiin karttapohjille. Potentiaalisia metsäkuvioita löytyi 41 kappaletta. Kävin huhti-toukokuussa 2010 lävitse edellä mainitut kohteet. Yhteensä maastoinventointiin kului 64,5 tuntia. Viideltä alueelta löytyi liito-oravan lisääntymispaikaksi tulkittavat reviirit. Lisäksi muutamalta kohteelta löytyi merkkejä liito-oravan oleskelusta, mutta kyseiset paikat eivät olleet lisääntymispaikkoja, ainakaan tänä vuonna.

Tässä raportissa esitetään karttarajaukset löytyneistä reviireistä, liito-oravan tarvitsemista kulkuyhteyksistä sekä tarkat pesäpuutiedot. Lisäksi jokaisesta lisääntymispaikasta on valokuva (Liite 1). Raportin lopussa olevasta kartasta (kuva 5) käy ilmi kohteiden yleissijainti.

Menetelmät

Kiersin kaikki kohteet jalkaisin lävitse ja tarkistin kaikkien haapojen ja järeimpien kuusien tyvet mahdollisten liito-oravan ulostepapanoiden löytämiseksi. Kun ulosteet paljastivat alueen liito-oravan elinpiiriksi, etsin lähialueelta kaikki liito-oravan pesäpuiksi soveltuvat kolopuut ja risupesäpuut (liito-orava voi käyttää tavallisen oravan tekemiä risupesiä pesäpaikkoinaan).

Löytyneiden mahdollisten pesäpuiden sijainti määritettiin Garmin GPSmap 60Cx -laitteella vähintään 20 mittauskerran keskiarvomittauksella. Yleensä mittaustarkkuus pysyi alle +-5m tarkkuudessa. Raportissa käytetty koordinaatisto on KKKJ-yhtenäiskoordinaatisto. Kaikki tarkastetut kohteet on esitetty taulukossa 1. Kohteiden numerointi vastaa Faunatican esiselvityksen numerointia, pesäpuut on numeroitu juoksevasti löytöjärjestyksessä.

Tässä raportissa käytän kaikista **mahdollisista** pesäpuista lyhyemmin termiä “pesäpuu”, vaikka itse pesintää ei todennettukaan. Mikäli alueen metsän rakenne oli liito-oravan pesimäalueelle sovelias ja risupesäpuun tai kolopuun alta löytyi liito-oravan ulosteita, kyseistä aluetta tulee pitää liito-oravan lisääntymisalueena tai vähintään oleskelualueena ympäristöhallinnon ohjeidenkin mukaisesti. Varsinaisen pesinnän toteaminen 100% varmuudella edellyttäisi kololle kiipeämistä ja sen sisälle katsomista tai risupesän tarkempaa tutkimista, mitkä voivat häiritä liito-oravan pesimistä. Joka tapauksessa liito-oravan todettu oleskelu lajin pesintään soveltuvalla alueella on kaavoituksen kannalta riittävä osoitus alueen luontoarvoista.

Raportin kartat: OIVA - Ympäristö- ja paikkatietopalvelu. Maanmittauslaitos lupa nro 7/MMM/10.

Taulukko 1. Tarkastetut liito-oravakohteet.

Kohde	Pvm	Lisääntymis- paikka	Kohde	Pvm	Lisääntymis- paikka	Kohde	Pvm	Lisääntymis- paikka
1	21.04.10		15	10.05.10		29	26.04.10	
2	21.04.10		16	10.05.10		30	26.04.10	
3	11.04.10	+	17	21.04.10		31	26.04.10	
4	11.04.10		18	21.04.10		32	26.04.10	
5	17.05.10		19	14.04.10	+	33	13.- 15.05.10	+
6	14.04.10		20	14.04.10	+	34	15.05.10	
7	14.04.10		21	05.05.10		35	16.05.10	
8	21.04.10		22	26.04.10		36	16.05.10	
9	17.05.10		23	26.04.10		37	16.05.10	
10	21.04.10		24	26.04.10		38	16.05.10	
11	10.05.10		25	05.05.10		39	16.05.10	
12	10.05.10		26	26.04.10	+	40	16.05.10	
13	14.04.10		27	26.04.10		41	17.05.10	
14	10.05.10		28	26.04.10				

Liito-oravareviirit

Kohde 3 Kirkonkylän koulu

Kirkonkylän koulun pohjoispuolella, tie nro 54 eteläpuolella on ulostehavaintojen perusteella aktiivisesti asuttu liito-oravareviiri, josta löytyi useita mahdollisia pesäpuita (Kuva 1). Tämän ydinalueen lisäksi alueelta löytyi kahdesta erillisestä kohdasta liito-oravan ulosteita, mutta nämä lienevät kiertelevien yksilöiden jättämiä, sillä kyseisten puiden läheisyydestä ei löytynyt soveliaita pesäpuita tai enempää ulostepapanoita.

Havaintopisteet:

Pesäpuu 1, risupesä kuusessa. 6743887:3388156 (Kuva 1).

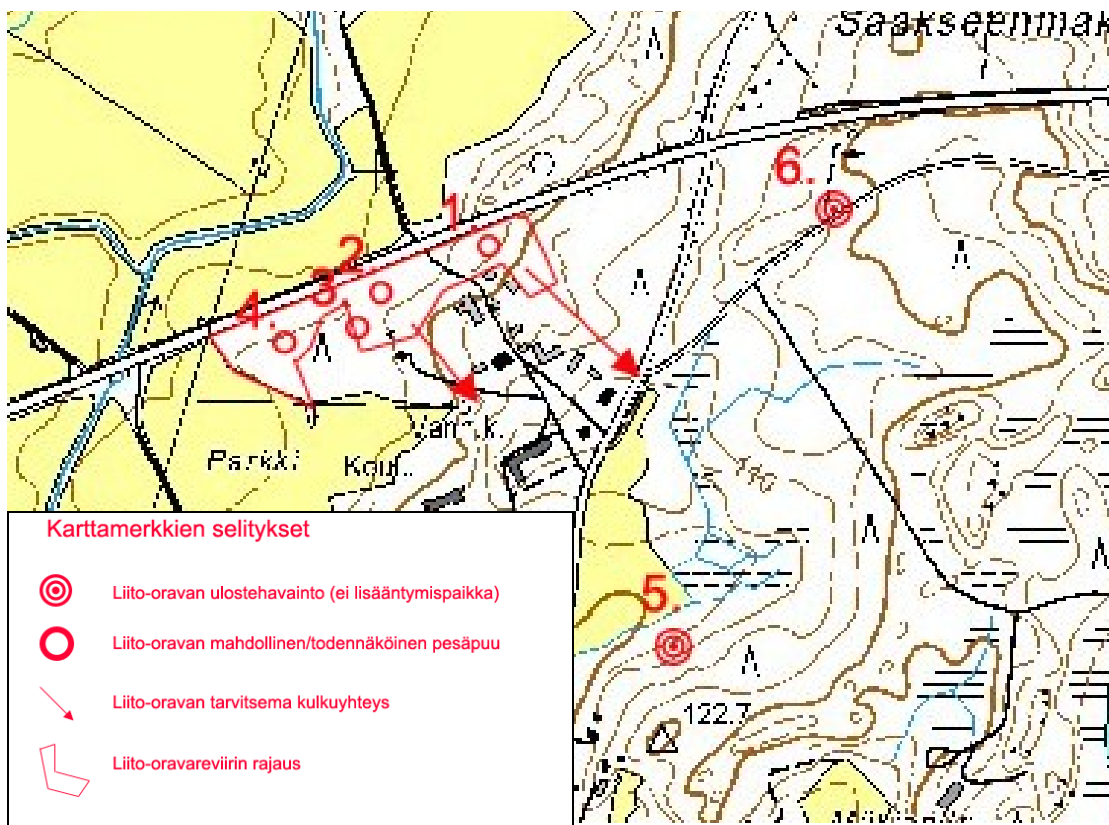
Pesäpuu 2, risupesä kuusessa. 6743823:3387999 (Kuva 1).

Pesäpuu 3, kolo koivussa 4m korkeudella. 6743795:3387984 (Kuva 1).

Pesäpuu 4, risupesä kuusessa, vieressä 7 kpl kookkaampia haavan runkoja. 6743772:3387887 (Kuva 1).

5. Kaksi kookasta haapaa, joiden juurella ulostepapanoita. 6743353:3388393 (Kuva 1).

6. Monihaarainen raita linkkimastolle vievän ajouran risteyksessä Laskolantien varrella. Juurella ulostepapanoita. 6743932:3388609 (Kuva 1).

Kuva 1. Kirkonkylän koulun liito-oravareviiri ja raportissa käytettyjen karttamerkkien selitykset.

Kohde 19 Hikiän asema

Hikiän aseman ja junaradan eteläpuolella, Hikiäntien itäpuolella on autiotalon ja ilmeisesti kesäasuntona toimivan talon pihapiirit, joiden ympäristössä kasvaa runsaasti haapoja, raitoja ja muita lehtipuita. Pieneltä alueelta löytyi ainakin neljä kolopuuta kolmessa eri keskittymässä, kaikkien juurilla oli runsaasti liito-oravan ulosteita (kuva 2). Lisäksi on huomioitava, että esimerkiksi autiotalo tai sen ulkorakennukset voivat toimia liito-oravan pesäpaikkoina.

Tästä kolopuukeskittymästä itään metsä jatkuu kuusivaltaisena, mutta alueen läpi vievän polun varrella kasvaa nuorempia haapoja parissa eri rykelmässä. Näiden haapojen juurelta löytyi myös ulostepapanoita, mikä todentaa em. liito-oravareviirin yksilöiden käyttävän niitä ruokailupuinaan. Pesimäalueesta kauimmainen ruokailualue on merkitty kuvaan kolme.

On myös mahdollista, että ympäröivien korkeiden kuusten latvustojen suojaan kätkeytyy joitain risupesiä, joita en havainnut. Ulostepapanahavaintojen perusteella kuvaan rajattu reviiri kuitenkin kattanee ko. yksilöiden pesimäpaikatkin, sillä tarkasta etsinnästä huolimatta ulosteita ei löytynyt rajatun alueen ulkopuolelta.

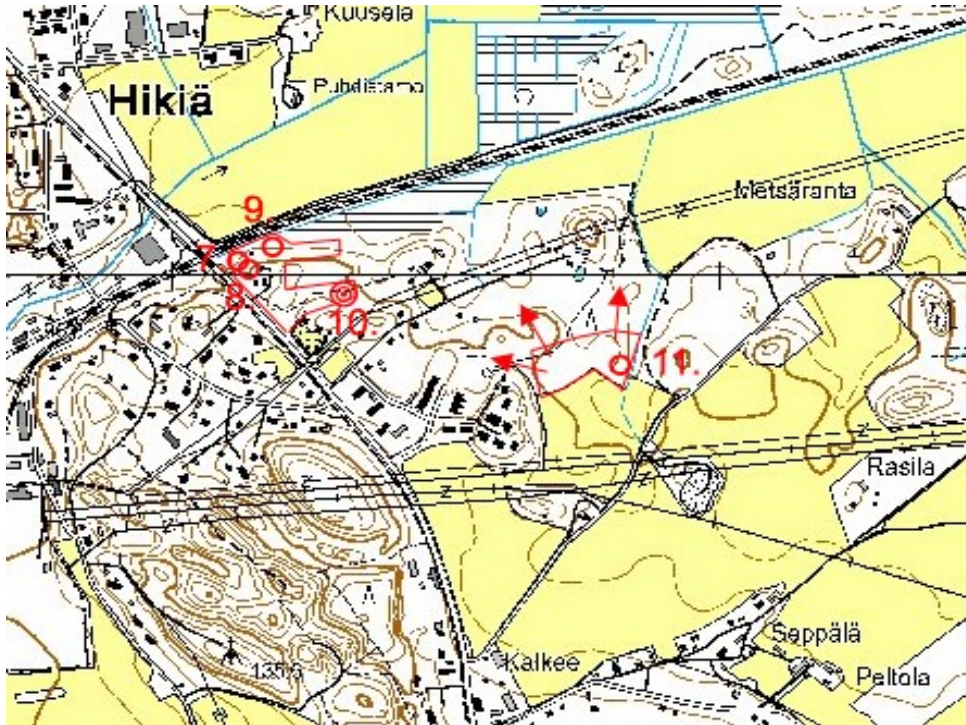
Havaintopisteet:

Pesäpuu 7, kolohaapa. 6740034:3387129 (Kuva 2).

Pesäpuu 8, kaksi vierekkäistä kolohaapaa. 6740029:3387141 (Kuva 2).

Pesäpuu 9, n. 7m korkea harmaaleppäpötkkelö, jossa kolo 6740049:3387160 (Kuva 2).

10. ruokailualue, nuorten haapojen ryhmä. 6739965:3387310 (Kuva 2).

Kuva 2. Hikiän aseman kaakkoispuolen liito-oravareviiri. Karttamerkkien selitykset, kts. kuva 1.

Kohde 20 Retula

Noin 300 x 1000m laajuinen laajalti peltojen ympäröimä metsäinen alue Hikiän kaakkoispuolella, junaradan eteläpuolella, Metsärannantien pohjoispuolella. Metsikön keskivaiheilla virtaa etelä-pohjoissuuntainen oja, jonka eteläpäässä pellon reunassa on n. 20 kpl kookkaampia haapoja. Haapojen juurella oli runsaasti liito-oravan ulostepapanoita ja viereisessä kuusessa oli risupesä (kuva 2). Hieman pohjoisempaa on nuorta harmaaleppää, raitaa ja haapaa kasvava alue, joka soveltuu hyvin kyseisen liito-oravareviirin ruokailualueeksi ja tulee sen vuoksi säilyttää. Myös eteläpuolella pellonreunassa on ruokailuun soveliaista nuorta lehtipuustoa. Alueelta tulee säilyttää puustoiset kulkuyhteydet kohteen nro 19 suuntaan.

Havaintopisteet:

Pesäpuu 11, risupesä kuusessa. 6739838:3387822 (Kuva 2).

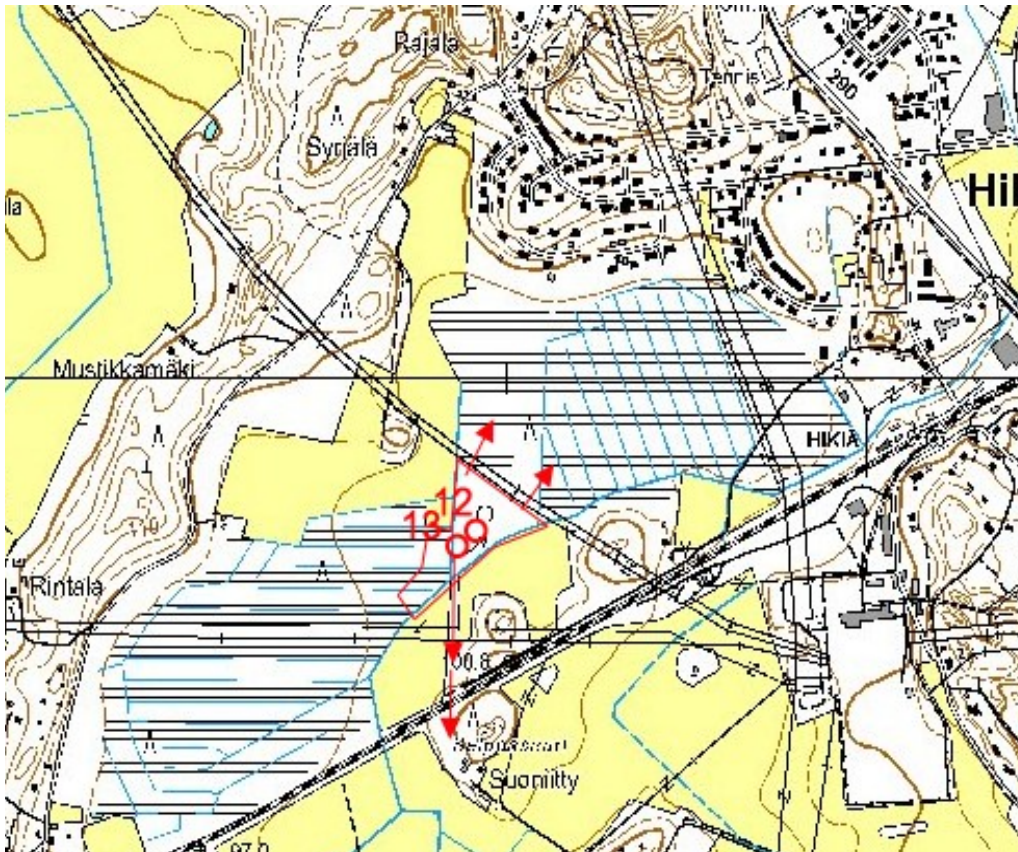
Kohde 28 Hikiänsuo

Hikiänsuon eteläpuolella, voimajohtolinjan ja junaradan väliin jää kolmion muotoinen metsäsaareke, joka on metsittyvä entinen laidunpelto. Lehtipuuvaltaisen kuvion valtapuu on haapa, seassa kasvaa harvakseltaan kuusia. Liito-oravan ulostepapanoita löytyi koko kuvion alueelta, lisäksi kolopuita löytyi kahdesta keskittymästä (kuva 3). Alue on melko leveiden puuttomien kaistaleiden (voimajohtolinja, junarata) ympäröimä, mutta vielä toistaiseksi ympäröivät metsäsaarekkeet ovat 30-50m puuttomien kaistaleiden päässä, mikä on juuri ja juuri liito-oravan ylitettävissä oleva matka.

Havaintopisteet:

Pesäpuu 12, 3 kpl vierekkäin olevia kolohaapoja entisessä sarkaojassa. 6739712:3385927 (Kuva 3).

Pesäpuu 13, 2 kpl kolohaapoja (välimatka 6m), ympärillä suojapuina 3 kpl 8-10m korkeita kuusia. Längisemmän kolohaavan koordinaatit 6739702:3385902 (Kuva 3).

Kuva 3. Hikiänsuon liito-oravareviiri. Karttamerkkien selitykset, kts. kuva 1.

Kohde 33 Korkeamäki

Laaja puustoinen alue Kekomäen ja Selänojan kylien välillä. Alueen metsät ovat pääasissa kuusivaltaisia ja lehtipuiden osuus on pääasiassa pieni. Haapaa esiintyy kuitenkin yleisesti yksittäisinä runkoina tai pieninä ryhminä koko alueella. Alueen laajuus yhdistettynä sopiviin kolopuihin tekee kohteesta selvityalueen parhaimman liito-oravien esiintymisalueen. Alueelta löytyi yhteensä kuusi liito-oravan lisääntymispaikkaa, jotka kaikki ovat yhteydessä toisiinsa. Erityisesti pesäpuiden 15-19 muodostama kokonaisuus tulee säilyttää mahdollisimman yhtenäisenä, sillä se on selvityalueen parhain liito-oravakeskittymä.

Havaintopisteet:

Pesäpuu 14. Varpuspöllön pönttö, jonka sisällä liito-oravan pesä Korkeamäen irärinteessä. Pesä ei ole ollut tänä vuonna asuttu eikä lähistöltä löytynyt liito-oravan oleskeluun viittaavia ulosteita, mutta metsän rakenteen puolesta alue soveltuu edelleen lajin reviiiriksi. 6738445:3384712 (kuva 4).

Pesäpuu 15. Risupesä kuusessa. Tämän pesän länsipuolella oli kookas haapa, jonka halkaisija rinnan korkeudelta oli n. 65cm. 6738239:3385948 (kuva 4). Pesäpuut 15.-19. muodostavat tiiviin kokonaisuuden Rajaportinmäen ja Koiraniityn välille.

Pesäpuu 16. Kolohaapa, joka oli jätetty hakkuuaukealle pystyyn muutamien suojapuiden kera. Kolohaavalta oli vielä liito-oravalle riittävä puustoinen yhteys länteen. 6738319:3386044 (kuva 4). Pesäpuut 15.-19. muodostavat tiiviin kokonaisuuden Rajaportinmäen ja Koiraniityn välille.

Pesäpuu 17. Kolohaapa. Ympärillä useita kookkaampia haaparunkoja, joiden juurilla ulostepapanoita. Lähistöllä myös nuorempaa lehtipuustoa (harmaaleppää, raitaa, nuoria haapoja) jotka ovat liito-oravalle tärkeitä ruokailupuita. 6738257:3385766 (kuva 4). Pesäpuut 15.-19. muodostavat tiiviin kokonaisuuden Rajaportinmäen ja Koiraniityn välille.

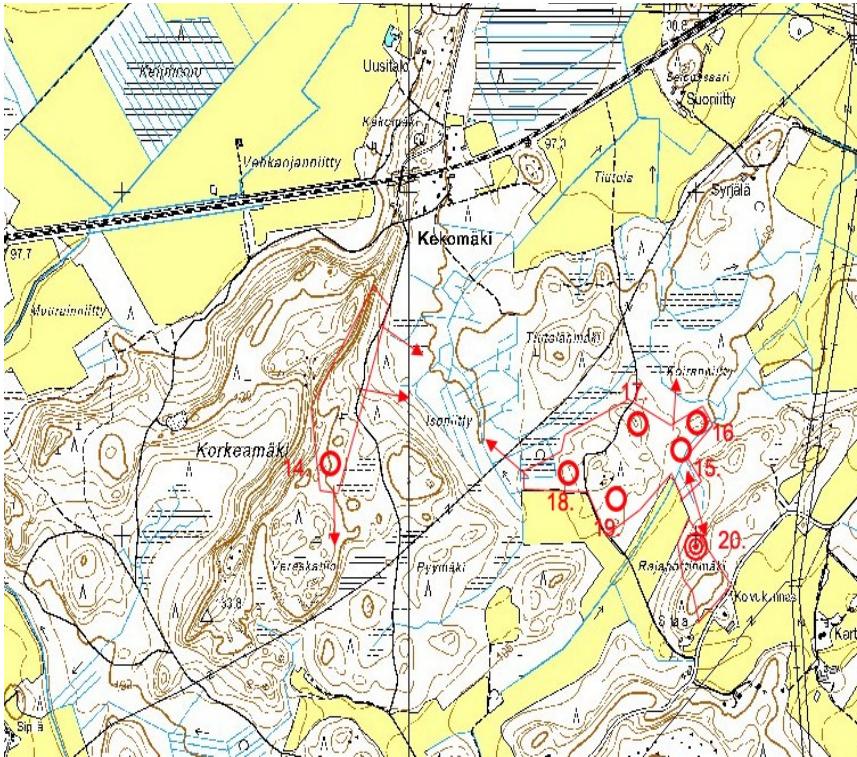
Pesäpuu 18. Risupesä kuusessa. Pesän etelä- ja länsipuolella runsaasti haapoja joiden juurella ulostepapanoita. 6738173:3385571 (kuva 4). Pesäpuut 15.-19. muodostavat tiiviin kokonaisuuden Rajaportinmäen ja Koiraniityn välille.

Pesäpuu 19. Pystyynlahonnut harmaaleppä, jossa muutama kolo. Ympärillä kolme järeää haapaa, joiden juurella ulostepapanoita. Lähellä myös runsaasti liito-oravan ruokailuun soveltuvaa nuorta haapaa. 6738092:3385694 (kuva 4). Pesäpuut 15.-19. muodostavat tiiviin kokonaisuuden Rajaportinmäen ja Koiraniityn välille.

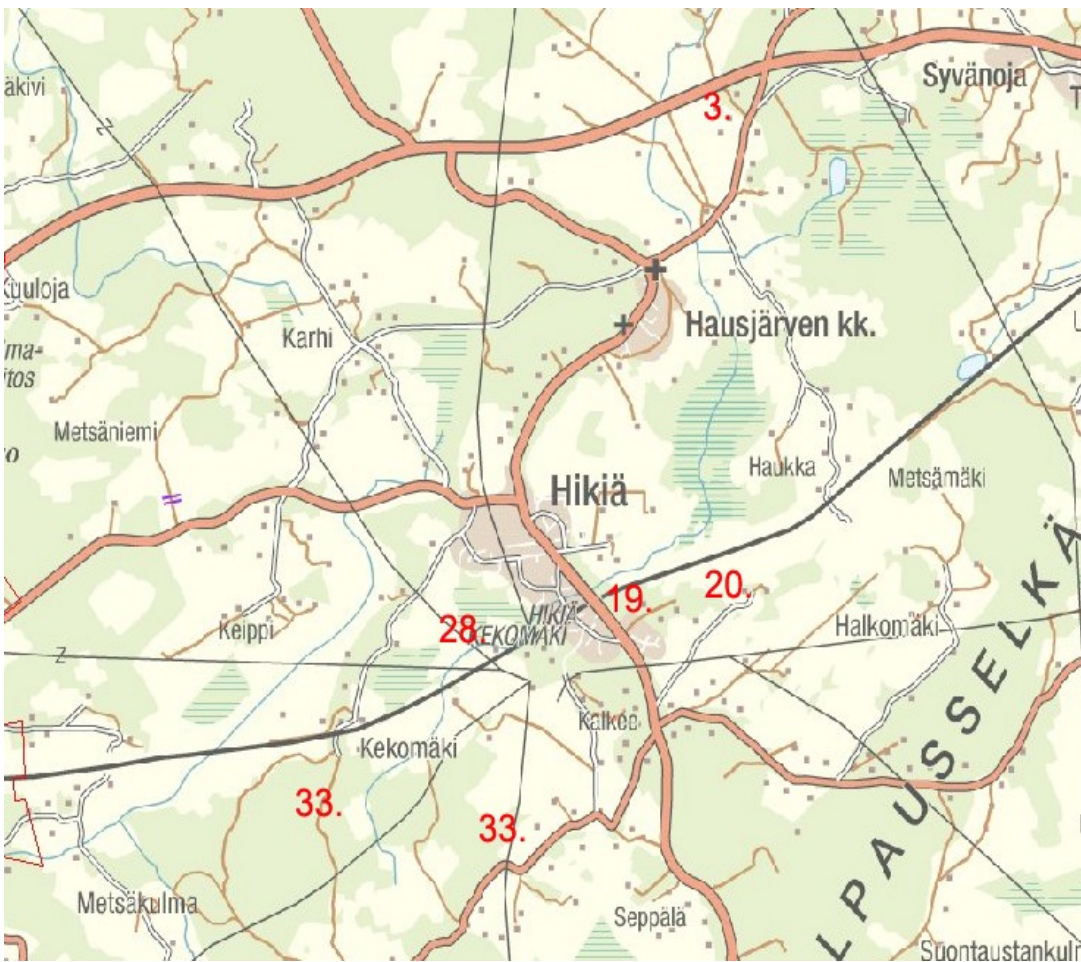
Kohde 38 Rajaportinmäki

Alue liittyy kiinteästi kohteella 33 oleviin liito-oravareviireihin 15-19. Rajaportinmäen kuusivaltaisen metsän itäosassa on runsaasti kookkaita haapoja sekapuina. Muutamien haapojen juurilta löytyi ulostepapanoita, mutta kolopuita tai risupesäpuita ei löytynyt. Alueella oli kuitenkin runsaasti tavallisen oravan syönnöksiä, mikä antaa olettaa että oravan rakentamia risupesiäkin olisi jossain kuusien tiheiden latvojen kätköissä. Rajaportinmäellä on ilmeisesti liikkunut jokin pohjoispuolen reviirien yksilöistä ruokailemassa. Alueelta tulee säilyttää puustoinen yhteys pohjoiseen.

Ruokailualue 20. 6737955:3385981 (kuva 4).

Kuva 4. Korkeamäen – Rajaportinmäen liito-oravareviirit. Karttamerkkien selitykset, kts. kuva 1.

Kuva 5. Liito-oravakohteiden yleissijainnit. Numerot viittaavat Faunatican raportin mukaisiin kohdenumeroihin.